

Samir Sasson had de gewoonte om nooit te lang na te denken. Hij had, 30 jaar oud nu, al snel geleerd dat je maar moet beslissen en zien hoe t uitpakt. Nu liep hij naar huis, en wist dat het een van de laatste keren was. Morgen zouden ze naar Al-Akbar straat gereden worden. Daar moesten ze verzamelen. Een bus zou hen naar het vliegveld vervoeren. En dan zouden ze naar Israël vliegen. Hij had geen keuze gehad; had hij die wel gehad, dan had hij gezegd "shukraan jazilaan . lakani 'abqaa huna. hdha biti."

Dank U. Maar ik blijf hier. Dit is mijn thuis.

En Samir en Farida waren niet de enigen die t zo voelden. Er was echter teveel gebeurd, afgelopen jaar. Er waren aanslagen gepleegd op winkels. Op de synagoge. Wat of wie er achter zat was niet duidelijk, maar er waren vermoedens. Veel wees erop dat irakese zionisten er achter zaten. Misschien werkten die ook samen met de israelische geheime dienst. Niemand zag dat gedoe zitten. De stemming was toch al n tijd omgeslagen; de irakse regering voerde nu al n paar jaar een anti-joods beleid. Het was allemaal politiek. In de buurt was er niets veranderd. Samir kocht zn vlees nog steeds bij slager Musa. Farida ging ook nog naar de markt. De kleine nam ze mee, in n soort buikzak. Tante Miriam wilde best oppassen, en ook buurvrouw Fatima had hulp aangeboden. Maar Farida durfde t niet aan. Iedereen op de markt deed aardig, vroeg hoe t met Samir ging. De meeste marktlui waren arabieren maar er was geen verschil. Samir en Farida hadden arabische voornamen, wat niks bijzonders was; ze spraken joods-arabisch, een dialect zoals alle andere arabische dialecten. Ze kochten en kookten tzelfde voedsel. Keken naar dezelfde films en luisterden naar dezelfde muziek. Je zou wel kunnen zeggen dat ze hetzelfde leven leidden.

Samir was bijna thuis. Hij had in t achterhuis van koffiehuis 'Fi Al Bazar' z'n baas nog gesproken. Mustafa runde een bioscoop in het Bab-al Sharji kwartier. Ze kenden elkaar van kinds af aan. Samir had n tijd in de winkel van oom David gewerkt, als goudsmid, maar t bracht te weinig op. Toen had Mustafa hem n baan in de bios aangeboden. Het zat er altijd propvol; in Bagdad ging iedereen naar de bios. Er werden arabische liefdesdrama's gedraaid, maar ook franse en engelse films waren populair. Samir zat in t hok met de projector. Hij had niet echt veel te doen, maar wat kon hem dat schelen. Om de zoveel tijd moest er n joekel van n filmrol gewisseld. Maar als er dus wat moest deed hij t ook goed. Heel goed. Samir was n handige jongen. Niet alleen met t omwisselen van de filmrollen. In 'Fi El Bazar' werd door n vast groepje vrienden fanatiek gepokerd. Ze hadden afgesproken kleine beragen in te zetten. Dat was goed gezien, als je vrienden wil blijven. Samir had de fijne kneepjes snel geleerd. Wat hij nog niet wist was dat hem dat later in Petah Tikva nog goed van pas zou komen. Tot zijn hebzucht zich tegen hem keerde. Maar dat is een ander verhaal.

Hij had Mustafa ns met n quasi-verbaasde blik aangekeken. "Hoezo werk? Ik ben toch uitgenodigd door die zionisten!" Mustafa begreep t niet. "Uitgenodigd?! Wat lul je nou. Ja, ze hebben de paleizen al gebouwd, en je knipt maar met je vingers of dr staat n bediende naast je stoel de wijn in te schenken. Faqat alfeaha - doe ff normaal zeg!" Samir keek hem ff aan en begon te lachen. "OK Samir. Leuk. Je hebt me te pakken. Maar nou ff serieus..."

Het was even stil. Ze keken elkaar aan. Mustafa wilde wegstaren, maar t ging niet. Samir doorbrak de stilte.

"Ik heb er lang over nagedacht. Die zionisten daar hebben vast ook wel bioscopen. t Zullen wel n ander soort films zijn. Maar ze zullen toch wel filmrollen gebruiken? Schrijf jij maar n aanbevelingsbrief voor me. Dan komt het vast allemaal goed." Hij liet ff n stilte vallen. "Gewoon in t arabisch. Dat lezen ze daar ook allemaal".

"OK. Je hebt er dus over nagedacht. He? Lezen ze daar.. wacht ff. Zit je me nou weer ..." Ze hadden dubbel gelegen.

Mustafa zou hen morgen met de jeep naar de hoek van Al-Akbar street en Shouk street rijden. Samir had dat ding helpen onderhouden; het was n legerjeep op zn laatste poten, achtergelaten door de britten in 1948. Veel zouden ze morgen wel niet meer bespreken; waarschijnlijk niets meer. Alles was al gezegd.

Ze waren jongens van de straat, die overal dwars doorheen keken. Mustafa had n intuïtieve afkeer van de iraqese regering, die t op n akkoordje had gegooid met Israël om de iraqueese joden eruit te gooien; Samir had een intuïtieve afkeer van de zionisten, en had t gevoel dat hij door joden waar hij niets mee te maken had en ook niet wilde hebben, voor t karretje gespannen was.

Ze zouden elkaar nooit meer zien of spreken. De deal tussen Iraq en Israël was onder andere dat de iraqese joden geen recht op terugkeer hadden. Dat kwam beide partijen goed uit.

Samir liep door naar de keuken want hij had voor vanavond nog wel vers vlees gehaald. Farida stond al groenten te hakken. Ze was klein, tenger, breekbaar en behendig met t hakmes. Zo zouden de kinderen later in Israël haar ook zien. De beste moeder in de hele wereld. Nu was er hun eerstgeborene, de enige die in Bagdad geboren was. Tamar lag in haar bedje in de keuken, want t huis was te klein voor n aparte slaapkamer. Het zou later, met de behuizing, in Israël niet veel beter gesteld zijn.

“Wil je vroeg eten?” vroeg Farida. Ze keek op naar Samir. Letterlijk. Samir was niet bepaald t prototype van t oriëntaalse opdondertje. Lang, met blond haar en blauwe ogen. Fysieke trekken die hem in Israël op n bepaalde manier goed van pas zouden komen. Maar dat wisten ze allemaal nog niet.

“Ja. Zal ik dan t vlees maar doen.” Ze stonden niet vaak samen in de keuken. Nu was het n wijje van afscheid, een van de vele manieren waarop ze al n tijdje lang afscheid aan t nemen waren van het leven en de stad waar ze van hielden.

“Heb je alles gepakt?” Hij wist dat dit een overbodige vraag was, maar hij wilde toch iets in t bijzonder weten. “Ja. Alles staat klaar”. Een koffer, 2 tassen. Meer was t niet. Het was op het laatst allemaal in een stroomversnelling geraakt. Een jaar lang was er wel een langzame, kleine uitstroom van joden geweest. De jongens met poen hadden vaak geen zin om naar Israël te gaan ze verwachtten er niks van. Parijs of Londen, dat sloot aan bij hun levensstijl. De taal, theaters, literaire soirees. Wat zouden die zionisten dan te bieden hebben. Een stelletje oost-europese opportunisten en zogenaamde idealisten die het agrarische leven verheerlijkten en arabieren zonder al teveel scrupules van hun land afjoegen.

Dat was gemakkelijk gedacht en besloten. Maar de gevoelens en gedachten van de have-nots, Samir, Farida en zoveel anderen, hadden niets uit te staan met het bepalen van hun lot. Het was dan wel misschien niet voorspelbaar, maar zeker niet verbazingwekkend dat Samir in Israël lid van de communistische partij zou worden. Maar ook dat is een verhaal dat zich later laat vertellen.

“Mooi. Hoe is Tamar?” Tamar lag te slapen. Ze was een gezonde baby. Hij vroeg er eigenlijk niet vaak naar. Niet dat hij niet om de kleine gaf, dat was t niet. Maar hij was te vaak niet thuis, en nooit zo op baby's omdat je er niet mee kon praten. “Oh, goed. Ze heeft gegeten. Ze merkt er allemaal gelukkig niets van”. “Des te beter”. Hij begon het vlees in repen te snijden. “En heb je ze nog weggeborgen?” “Wat?” “De dinars”. “De dienaars?” Samir begon keihard te lachen. “Nee die heb ik al naar huis gestuurd. De di-nars. Die gouden, weet je wel!” Farida glimlachte.

Ze waren totaal verschillende karakters. Samir was slim, in de zin van uitgekookt; zeker ook berekenend. Hij was op zoek gegaan naar n vrouw met geld, in elke geval met ouders met meer bezit dan de zijne. En die had hij in Farida gevonden. Liefde op het eerste gezicht was nooit in t spel geweest. Het gelukkig toeval wilde dat ze op een bepaalde manier erg goed bij elkaar bleken te passen. Samir was Farida na enige tijd gaan gebieden om samen met hem onder de douche te gaan. Dat hadden ze in t begin nooit gedacht. Farida deed het. Gewillig, maar eigenlijk vooral omdat ze t fijn vond.

Het waren haar gouden dinars. Samir gedroeg zich of ze hem al bij zijn geboorte waren toegekend. Ze dacht er niet over na en het interesseerde haar niet. Wat maakte t uit? Ze zaten mooi in t schip en n moesten ze er maar het beste van zien te maken.

“Ik heb ze goed weggeborgen. Niemand gaat ze vinden.” “Mooi zo. We zullen ze hard nodig hebben, daar.” En dat was een ding wat zeker was. Van de ‘paleizen’ waar Mustafa nog over geschamperd had zou Samir jaren later in Petah Tikva letterlijk de grondvesten leggen.

Maar hun lot in de meest nabij gelegen toekomst was n heel ander.

Ze aten in de keuken. Tamar sliep. Het werd avond. Ze gingen vroeg naar bed, maar niet om meteen te slapen. Ze lagen stil naast elkaar. Het raam stond open, het was warm. Ze hoorden glas rinkelen, en geschreeuw.

“Het houdt ook nooit op. Heb je hem weer. Ibrahim”. Samir kon t bloed van Ibrahim wel drinken.

“Luister je?” “Ja. Ja, hij is het. Ik heb Fatima nog gesproken vandaag. Hij wordt erger”. “Verbaast me niks. Ik lust ook wel n borrel, maar dit gaat te ver. Ze moesten hem ns n tijd opsluiten”. “Ze zei dat ze niet meer weet wat ze moet doen. Ze had n tijdje bij ons kunnen logeren. Of had je dat toch liever niet.”

Hij gaf geen antwoord. Ze voelden elkaars pijn. Maar hij was te trots. Ja, normaal gesproken moest hij geen loge’s. Het huis was klein en mensen waren maar lastposten. Maar voor Fatima zou hij n uitzondering maken. Char b’allah, die klootzak van n Ibrahim. Zo ga je niet met vrouwen om.

Maar daar had ze nu niks aan. Wat moest hij nog zeggen?

Het werd stil. Ibrahim met z’n dronken kop zou wel weer in slaap gevallen zijn, aan zn drinktafel. En ook zij vielen in slaap. Samir had die nacht n nachtmerrie. Van n hakblok, waarop hij gefileerd werd.

Ze waren naar het verzamelpunt gereden. Mustafa had Samir nog n setje van 5 sigaren gegeven dat nam niet teveel plaats in, en n zakje met iraqese dadels voor Farida. Omdat Tamar joods voor ‘dadel’ is. Ze hadden niets meer besproken.

“Het ga jullie goed. Je hebt mn adres. Stuur me maar n bericht met je adreswijziging.” “Zal ik doen”. Samir glimlachte bitter. Het was de laatste grap die ze uitwisselden.

“Het ga jou ook goed. Wie weet wat de toekomst brengt. Misschien...”

“Insh’allah”, brak Mustafa hem af. Zwaaiend met 1 hand gaf hij met de andere n ruk aan t stuur, en volgas, alsof hij n arabische hengst in de flanken drukte. Nakijken kon Samir hem niet. De hele straat hing vol stof, terwijl Mustafa er vandoor schoot.

Ze liepen een 100 meter naar de bus. De bus zat al halfvol, en werd geflankeerd door n groep soldaten. De motor draaide. Bij de ingang stonden 2 jongemannen. Het was n israeli en n iraqese jood. Na het controleren van hun uitgeleidebrief sprak de israeli hen toe. “Brochim ha ba’iem. Yesh lachem mazal. Ha medinat Israel hichlita letapel ba bnei ve banot yehudim shela. Be kol ha olam ...”

Samir keek ns naar Farida. Toen weer naar de man. “Wat is dit allemaal. Kan je niet normaal praten, is dit soms zionistisch of zo? Ik versta dr geen moer van. Gaan we zo beginnen, dat belooft wat! Heb je dit allemaal zelf bedacht?! Laten we het hopen!”

“Ik kan het vertalen..” Samir keek nu naar de andere man. Het was een iraqese jood. “Ah, wat fijn. Zou je je eerst niet ff voorstellen, beste jongen.” “David Halevy. Salem aleikem. Wij zijn jullie begeleiders. Ik tot aan het vliegtuig, en Eyal hier tot en met jullie aankomst in Tel Aviv. Wat Eyal zei..”

“Salem, David. Laat maar, interesseert me verder niet wat hij zegt. We gaan naar Tel Aviv. Is er te eten en te drinken aan boord?” “Jawel, en het...” “Goed zo, dat is tenminste iets. En nog zomaar een vraagje, ook al is ons niets gevraagd. Hoe zit het daar met geld. Hebben we niets over gehoord. En n dak boven ons hoofd.” “Bij aankomst begeleidt het Joods Agentschap U verder, zij kunnen alle details geven ...”

“Ik hoor het al, je zegt niets dus dan zal het ook wel niets zijn. Maakt me niet uit, ik zorg zelf wel dat het wat wordt. Bedankt en doe de groeten thuis. Of blijf je soms niet hier”, voegde Samir er sardonisch aan toe.

Hij stapte de bus in. “Kom maar. Ja, die koffer zorgen zij voor. De tassen houden we bij ons, doe jij die maar. Geef Tamar ff aan, wil je?”

Zo namen ze afscheid van het land waar ze geboren en getogen waren. Om nooit meer terug te keren.